

A vágújhelyi vártemplom

2009 augusztus 22. Flag

Szöveg méret

90

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Vágújhely (Nové Mesto nad Váhom) húszezer lélekszámú járási központ a Vág jobb partján, nyolc kilométerre délre Beckó várától. Környéke erősen iparosodott, a település átépült a XX. század utolsó negyedében. Panel lakótömbjei és lebetonozott terei fölé méltósággal tornyosul az elbontott város középkori maradványa, a Boldogságos Szűz tiszteletére emelt hatalmas prépostsági templom.

Nyolc viharos évszázad e tanújának történetét régi kútfőkből, az 1890-es években megjelent leírásokból merítjük. A Vágújhelyre vonatkozó legrégibb adat 1253-ban kelt, IV. Béla oklevele ekkor Villa nostra regia Újhelyként említi, ami a királyi község tatár pusztítás utáni újjáépítésére utal. Tíz évvel később, 1263-ban már a pannonhalmi bencések birtoka, akik a burgenlandi Németújváért kapták cserébe a települést. A következő század végén újabb birtokcserék révén került Zsigmond király fűembere, Stiborici Stibor kezére. Az ő fia, II. Stibor vajda adta át a Benedek-rendiek kolostorát az ágostonos szerzeteseknek, és ő rendelte el a román stílusú rendház erődtései munkáit a huszita támadások miatt. Ekkor, az 1388 utáni években keletkezett két bejárata – az alsó és felső várkapu –, valamint az a tíz bástya, amely a karlsruhei levéltárban őrzött, 1681-ben készült mérnöki rajzon látható. 1414-ben Zsigmond király megerősítette az Ágoston-rendi monostor alapítólevelét, és az apátságot préposti rangra emelte. 1419-ben István váci püspök szentelte fel az új templomot, amelynek kifestése – egy, a kapu feletti felirat tanúsága szerint – öt évvel később fejeződött be.

Az északnyugati sarkon álló, román kori tornyot ritka nagy ívű, úgynevezett repülő támpillérekkel erősítették meg, a templom többi részét teljesen átalakították. Az eredetileg egyetlen hajót – Magyarországon páratlan módon – szabályos nyolcszög alaprajzúvá építették át, olyan formában, amely leginkább Nagy Károly hat évszázaddal korábban keletkezett aacheni palotakápolnájának alaprajzára és centrális tételrendezésére emlékeztet. E különös és nehezen megmagyarázható „ötlet” mögött a nagy hatalmú Stiborokkal magas szintű helyi kapcsolatban lévő, a német-római császári koronát is birtokló magyar uralkodó, Luxemburgi Zsigmond (1387–1437) befolyását, valamint európai ambícióját kereshetjük, amint a vágújhelyi épület prágai párjában, a Nagy Károly-templom oktagonális kápolnájában is a frank birodalom császárnak állítottak emléket. A gótikus boltozatok hasonlósága mellett még az is közös a két építményben, hogy mindkettőt az Ágoston-rendi kanonok atyák számára építették. A török háborúk idején több ízben feldúlt, erősen megrongált templomot 1666 és 1695 között Hasskó Jakab prépost renováltatta korai barokk stílusban. A centrális középteret ekkor alakították át hosszanti, háromhajós szerkezetűvé, csupán a kétszakaszos, nyolcszög záródású szentély alakja őrizte meg a XV. századi gótika emlékét. Rendkívül látványos a belső falak és a boltozat XVII. század végi stukkódísz, a keletiesen túlbuzgó növényi ornamentika szinte a kétszáz esztendővel később jelentkező szecesszió izgatott stílusát vetíti előre. A XIX. században Lippert József építész által renovált templom berendezési tárgyai, oltárai is gazdagon díszített barokk munkák. Az udvaron virágtálként szolgáló faragott kövön Lippay György nagyprépost, esztergomi érsek (1600–1666) címere látható, az ő idejében (1643-ban) épült a préposti palota is.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló